

АКТИВІЗАЦІЯ СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНИХ МЕХАНІЗМІВ РОЗВИТКУ ІНШОМОВНОЇ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНЬОГО ФАХІВЦЯ

У статті розглядаються основні складові психологічного механізму розвитку іншомовної комунікативної компетентності майбутнього фахівця - ситуативні очікування, взаємопідтримка, згуртованість групи, наслідування тощо.

Соціально-психологічні (у широкому сенсі) механізми розвитку іншомовної комунікативної компетентності є базовими стосовно інших механізмів, оскільки вони однаково активно діють на будь-якому рівні розвитку іншомовної комунікативної компетентності. До них ми відносимо механізми, дія яких пов'язана із соціальною природою учасників іншомовної взаємодії, якими можуть виступати викладач і ті, хто навчається, окремі майбутні фахівці і навчальні групи. Основні складові соціально-психологічного механізму розвитку іншомовної комунікативної компетентності майбутнього фахівця - ситуативні очікування, взаємопідтримка, фасилітація, наслідування, навіювання, згуртованість групи.

Серед цих механізмів у першу чергу потрібно виділити такий механізм, як опора на соціальні уявлення, дія якого пояснюється включеністю навчальної групи майбутніх фахівців у єдине соціальне ціле, соціум, приналежністю якого є певні соціальні уявлення [1; 3]. Соціально-психологічні механізми розвитку іншомовної комунікативної компетентності майбутніх фахівців діють, насамперед, у ситуаціях групової роботи і входять до соціально-психологічної системи розвитку іншомовної комунікативної компетентності. Ефективність їхньої дії заснована на принципах інтерсуб'єктивності, екстеріоризації та інтеріоризації, міжособистісного наuczіння. Робота цих механізмів мала б обмежену сферу дії, якби не доповнювалася роботою механізму врахування мотивації. За допомогою даного механізму проявляються соціально-психологічні закономірності, що лежать в основі мотивації розвитку іншомовної комунікативної компетентності, які керують механізмами актуалізації потреб розвитку професіонала.

Механізм врахування характеристик групової взаємодії є невід'ємною складовою іншомовної комунікативної компетентності і пов'язаний з її груповим характером, що, у свою чергу, проявляється у тому, що іншомовна діяльність завжди відбувається у контексті групових взаємин [5]. Із практики навчання майбутніх фахівців відомо, що різні групові ефекти здатні актуалізувати, корегувати і розвивати іншомовну компетентність [2; 4].

Вселення надії, позитивні очікування від навчання у групі є важливим соціально-психологічним механізмом розвитку мотиваційного компонента іншомовної компетентності. В процесі навчання іноземної мови у групі людина здатна відчути також універсальність

переживань, свою схожість із іншими і співвіднести свій стан, почуття, уявлення з аналогічними психологічними утвореннями інших людей. Порівняно з іншими відбувається усвідомлення, рефлексія різних сторін своєї психіки. Універсальність переживань є соціально-психологічним механізмом розвитку когнітивного компонента іншомовної комунікативної компетентності, що дозволяє майбутньому фахівцеві розширити свої іншомовні знання.

Розвиток когнітивного компонента іншомовної комунікативної компетентності відбувається також у результаті збагачення викладачем майбутніх фахівців інформацією з питань, пов'язаних з наявними проблемами. Інформація, пропонована в ході занять, має характер навчального інструктування або прямої поради. І у будь-якому випадку вона здійснює прямий та ефективний вплив на розвиток іншомовної комунікативної компетентності, тому що пов'язана з актуальними проблемами, має практичну орієнтовану спрямованість. Фасилітація, або те, що підтримує стосунки - альтруїзм, або взаємодопомога, надана майбутніми фахівцями в процесі навчання іноземної мови один одному, є соціально-психологічним механізмом психологічної підтримки, впевненості у собі, самовизначення і самоідентифікації.

Соціальне наочіння - розвиток базових соціальних умінь (емпатія, неконфліктність, уміння слухати, бути зрозумілим для інших і т.д.) - є соціально-психологічним механізмом розвитку іншомовної комунікативної компетентності у сфері вирішення комунікативних і соціально-перцептивних завдань. Відомо, що наслідування, навіювання і переконання є ефективним соціально-психологічним механізмом наочіння. Тому наслідування є соціально-психологічним механізмом експериментування зі своєю поведінкою в процесі навчання іноземної мови, вироблення нових навичок поведінки.

Завдяки дії описаних механізмів можна говорити про реалізацію Я-концепції майбутнього фахівця в його кореляційних взаємозв'язках з Я-концепціями інших суб'єктів системи іншомовної взаємодії. Дане явище можна розглядати і як результат дії ряду описаних вище соціально-психологічних механізмів розвитку іншомовної комунікативної компетентності як феномена інтерсуб'єктної взаємодії, і як самостійний механізм, за допомогою якого реалізуються соціально-психологічні закономірності, що впливають на адекватність розвитку іншомовної комунікативної компетентності поставленим професійним завданням.

Література

1. Андреева Г.М. К проблематике психологии социального познания // Мир психологии. – 1999, №3. - С.15-23.

2. Донцов А.И., Емельянова Т.П. Концепция социальных представлений современной французской психологии. - М., 1987. - 312 с.

3. Уманский Л.И. Критерии диагностики общественной активности групп как коллектива // Социально-психологические основы общественной активности школьников и студентов. - Курск, 1971. - С.5-19

4. Волобуєва О.Ф. Психологічні засади розвитку професійних іншомовних здібностей майбутнього військового професіонала. – Монографія. – Хмельницький: вид-во НАДПСУ, 2007. – 455 с.

5. Касаткіна О.В. Психолого-педагогічні основи розвитку комунікативної компетентності студентів (на прикладі вивчення англійської мови). Дис. канд... психол. н. 19.00.09 / Прикарпатський НУ ім. Василя Стефаника МОН України. - Івано-Франківськ, 2007. – 188 с.

ЗАЯВКА УЧАСНИКА

Олександренко Катерина Валентинівна
Хмельницький національний університет
Завідувач кафедри іноземної філології
Кандидат філологічних наук, доцент
Електронна адреса
Домашня адреса – м. Хмельницький, вул. Інститутська, 3, кв. 70, 29016
Контактний телефон – 0382-723233